WIKIPEDIA

Trilobiti

Iz Wikipedije, slobodne enciklopedije

fosil: Koneprusia brutoni

Trilobiti (Trilobita) su izumrli zglavkari koji su živeli u morima i bili veoma brojni u paleozoiku. Najviši stepen razvoja su dostigli u kambrijumu, a u permu su nestali sa planete Zemlje. Smatra se da su živele puzeći po morskom dnu ili plivajući, dok su najsitnije vodile planktinski način života. Veličina im se u proseku kretala od 4-10 cm, ali su se javljali i jako sitni oblici, npr. neke planktonske vrste koje nisu prelazile 0,5 mm, kao i vrste veće od 75 cm. Hranile su se drugim životinjama ili organskim otpacima iz muljevitog morskog dna.

Sadržaj/Садржај

Telesni regioni
- Glaveni region
- Trupni region
- Repni štit

Unutrašnja građa

Razviće

Literatura

Spoljašnje poveznice

Telesni regioni

Telo im je bilo ovalno, dorzo-ventralno spljošteno i zaštićeno skeletom. Poprečnim i uzdužnim brazadama telo je bilo podeljeno na tri režnja (po čemu su dobili ime):

- glava (cephalon)
- trup (torax)
- repni štit (pigidium).

Celom dužinom tela se uzdizalo uzvišenje od koga su se bočno pružale dve niže-postavljene površine. U glavenom delu se to uzvišenje naziva glabela (glabella), a bočne površine su obrazi (gennae), dok se na trupu zvalo trahis (trachis), a bočne površine su bile pleure.

Glaveni region

Glava se sastojala od akrona i 4 pridodata segmenta koji su na leđnoj strani spojeni i grade zaštitnu, polukružnu ploču nazvanu karapaks. Sa obe strane glabele nalaze se dobro razvijene oči, a na vantralnoj strani se nalaze usta iza nabora u obliku usne koji se naziva labrum.

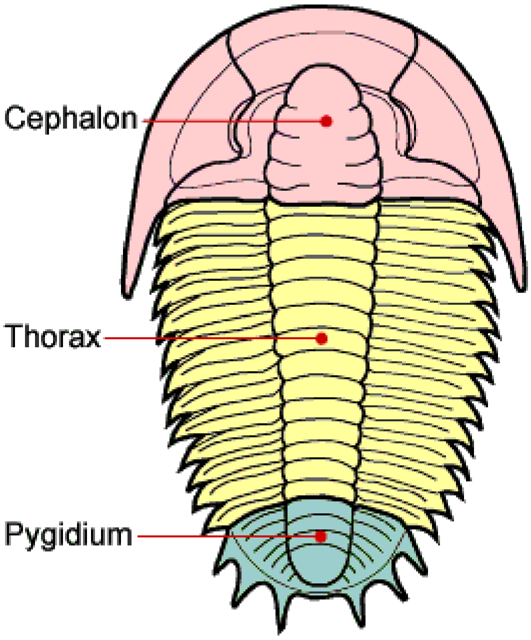

Bočno od labruma nalaze se:

- dve krupne segmentisane antene koje su homologe antenama 1 rakova i antenama insekata;
- četiri para jednakih, glavenih ekstremiteta koji su slični ekstremitetima ostalih telesnih regiona.

Ekstremiteti su dvograni:

- unutrašnja grana služi za hodanje i izgrađena je od 7 segmenata od kojih poslednji obrazuje kukicu;
- spoljašnja grana je slabije razvijena (broj segmenata koji je grade varira) i nosi škrge u vidu mnogobrojnih filamenata

Trupni region

Trup trilobita se sastojao od različitog broja segmenata, od 2 - 29, koji su bili pokretno zglobljeni što je omogućavalo da se sklupčaju štiteći na taj način osetljivu trbušnu stranu.

Repni štit

Izgrađen je od nekoliko segmenata čiji broj varira i koji se postepeno smanjuju idući ka zadnjem kraju tela. Duž dorzalne (leđne) strane tela ovi segmenti se spajaju gradeći štit.

Pseudoasaphus praecurrens

Unutrašnja građa

Građa unutrašnjih, mekanih delova tela je potpuno nepoznata, ali se smatra da je veoma slična današnjim zglavkarima.

Razviće

Odvija se preko larvenih stupnjeva:

- protaspis
- meraspis
- holaspis.

Iz oplođenih jaja izleže se sitna, dužine oko 1 mm, planktonska protaspis larva koja se sastojala od akrona i 4 segmenta pokrivena karapaksom. Presvlačenjem od nje se obrazuje meraspis larva koja pored glavenog regiona dobija i pigidijum. Poslednji larveni stupanj, holaspis se presvlači nekoliko puta da bi postigla izgled odrasle jedinke.

Literatura

- Dogelj, V,A: Zoologija beskičmenjaka, Naučna knjiga, beograd, 1971.
- Krunić, M: Zoologija invertebrata 1, Naučna knjiga, Beograd, 1977.
- Krunić, M: Zoologija invertebrata 2, Naučna knjiga, Beograd
- Mariček, magdalena, Ćurčić, B, Radović, I: Specijalna zoologija, Naučna knjiga, Beograd, 1986.
- Matoničkin, I, Habdija, I, Primc - Habdija, B: Beskralješnjaci - bilogija nižih avertebrata, Školska knjiga, Zagreb, 1998.
- Marcon, E, Mongini, M: Sve životinje sveta, IRO *Vuk Karadžić*, Beograd, 1986.
- Petrov, I: Sakupljanje, preparovanje i čuvanje insekata u zbirkama, Biološki fakultet, Beograd, 2000.
- Radović, I, Petrov, Brigita: Raznovrsnost života 1 - struktura i funkcija, Biološki fakultet Beograd i Stylos Novi Sad, Beograd, 2001.

Spoljašnje poveznice

- BioNet Škola (http://snena.tripod.com/id84.html)
- *Trilobite!* - Richard Fortey (ISBN 0002570122)
- Riccardo Levi-Setti. *Trilobites*. University of Chicago Press, 1993.
- A Guide to the Orders of Trilobite (http://www.trilobites.info/) by Sam Gon III - an excellent, well-researched site with information covering trilobites from all angles. Includes many line drawings and photographs.
- Earliest combatants in sexual contests revealed (http://www.newscientist.com/channel/life/mg18625015.100/) from "New Scientist" magazine.
- The Trilobite papers (http://www.fossilhut.com/DIRT/rolf_ludvigsen/TPintroduction.htm)
- Trilo-Eye (http://www.freewebs.com/dionide)

Trilobiti na Wikimedijinoj ostavi

Dobavljeno iz "https://sh.wikipedia.org/w/index.php?title=Trilobiti&oldid=40691011"

Ova stranica je zadnji put izmijenjena 11:55, 6 mart 2017.

Tekst je dostupan pod Creative Commons Attribution/Share-Alike licencom; dodatni uslovi se mogu primijeniti. Za detalje pogledajte uslove korištenja.